

XX LAT CENTRUM NIEZALEŻNEGO ŻYCIA I AKTYWNEJ REHABILITACJI W CIECHOCINKU

Motto: „Niezależnym może być tylko ten, kto zrozumie filozofię niezależności, choćby tylko mógł poruszyć powiekami”.

W Banku Informacji o Organizacjach Pozarządowych istnieje około 6 tysięcy nazw organizacji zajmujących się problemem osób z niepełnosprawnościami lub działających na rzecz tych osób. Prowadzą poradnie, wydają informatory, pomagają w uzyskiwaniu dopłat do leczenia, organizują sprzęt rehabilitacyjny, prowadzą usługi pielęgniarstwa, organizują turnusy rehabilitacyjne. Niektóre z organizacji specjalizują się w prowadzeniu specjalistycznych form rehabilitacyjnych, w tym obozów rehabilitacyjnych z promowaniem idei niezależności życiowej. Prekursorami wdrażania tej formy rehabilitacji wśród osób z niepełnosprawnościami byli instruktorzy, utworzonej na początku lat pięćdziesiątych - Grupy Aktywnej Rehabilitacji, która systemowo umożliwiała osiągnięcie wysokiego poziomu sprawności samoobsługowo lokomocyjnej. Nowatorski system Aktywnej Rehabilitacji wpływał na przyspieszenie, a niejednokrotnie determinował efekt końcowy kompleksowej rewalidacji tej grupy osób z niepełnosprawnościami.

Kadrę Grupy Aktywnej Rehabilitacji stanowili instruktorzy - osoby z niepełnosprawnościami i osoby w pełni sprawne. Instruktorzy z niepełnosprawnościami były to zazwyczaj osoby, które w wyniku długotrwałej, ciężkiej pracy nad własną niesprawnością osiągnęły wysoki stopień samodzielności i niezależności od osób drugich w codziennym życiu. Z tej to właśnie grupy wyłonili się polscy autorzy programu samopomocowego „Niezależne Życie” (Independent Living) - założyciele i kontynuatorzy działalności Stowarzyszenia Centrum Niezależnego Życia w Ciechocinku. Z uwagi na duże zainteresowanie udziałem w programie zaistniała potrzeba powołania ośrodka

stacjonarnego, zapewniającego ciągłość pracy przez cały rok. Pozostało więc znaleźć odpowiedni obiekt w Ciechocinku - w uznanym uzdrowisku, posiadającym najlepsze predyspozycje do rehabilitacji osób z niepełnosprawnościami narządu ruchu. Po wielu miesiącach dyskusji i poszukiwań znaleziono najbardziej adekwatne miejsce dla tej działalności, któremu nadano nazwę Ośrodek Szkolenia Pourazowego i Wolontariatu.

Z inicjatywy założycieli Ośrodka obliczono, że 3-4 osoby każdego dnia ulegają wypadkom, których konsekwencją są urazy rdzenia kręgowego. Znaczna część z nich, z powodu porażenia kończyn dolnych (paraplegii) lub porażenia kończyn górnych i dolnych (tetraplegii) pozostaje na wózkach do końca życia. Przeprowadzenie powyższej statystyki utwierdziło ich w przekonaniu o celowości powołania niezależnego ośrodka, w którym by uczone „samopomocy” jako jednego z etapów do osiągnięcia „niezależności życiowej”. Ośrodek Szkolenia Pourazowego i Wolontariatu (Sajgon) zapoczątkował swoją działalność samopomocową 20 lat temu, równocześnie z chwilą podjęcia jego remontu i modernizacji. Pierwsze Obozy Aktywnej Rehabilitacji odbywały się w trakcie wykonywania różnych robót budowlanych. Dzięki odpowiedniej organizacji zajęcia rewalidacyjne i prace budowlane nie kolidowały ze sobą. Po zakończeniu prac remontowych i modernizacyjnych podjęto się organizacji kolejnych obozów AR oraz innych form usprawniania, z których rocznie korzystało około 500 osób z niepełnosprawnościami narządu ruchu. Kolejne lata to ciągła praca związana z realizacją idei „niezależności życiowej” wzbogacanej o nowe formy terapeutyczne, w tym głównie oparte na założeniach światowego ruchu „In-

dependent Living”.

W początkowym okresie z pracą w ośrodku związanych było szereg osób z całego kraju, z różnych jego regionów. Były to osoby z niepełnosprawnościami, które realizowały się jako instruktorzy w trakcie organizowanych zajęć. Pomocą im służyli wolontariusze, uczestniczący w zajęciach terapeutycznych, jak również we wszystkich zajęciach zapewniających prawidłową pracę ośrodka (transport, prace porządkowe, zaopatrzenie itd.). Kolejnym etapem działalności Ośrodka Szkolenia Pourazowego i Wolontariatu był udział w światowych konferencjach, sympozjach dotyczących ruchu samopomocowego. Na ten etap złożyły się wyjazdy instruktorów i terapeutów ośrodka do renomowanych ośrodków rehabilitacyjnych na terenie Europy i innych kontynentów. Zbierano wówczas doświadczenia od zaprzyjaźnionych organizacji w Niemczech, Holandii, Danii, Szwecji, a także ze Stanów Zjednoczonych i Kanady w Ameryce Północnej oraz Chile w Ameryce Południowej. Wzorując się na światowych doświadczeniach w realizacji idei „Independent Living”, konfrontując ze swoją dotychczasową działalnością, postanowiono w roku 1997 przemianować Ośrodek Szkolenia Pourazowego i Wolontariatu na pierwsze w Polsce Centrum Niezależnego Życia. Od tego czasu ciechociński ośrodek samopomocowy nazywany był zamiennie jako Ośrodek Szkolenia Pourazowego i Wolontariatu - Centrum Niezależnego Życia i Aktywnej Rehabilitacji, w którym nadal prowadzona jest działalność oparta na wcześniejszych doświadczeniach.

Ważnym partnerem Centrum jest **Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych**, który programowo wspiera i dofinansowuje jego działalność.

Centrum Niezależnego Życia i Aktywnej Rehabilitacji uświadamia osobom z niepełnosprawnościami, że żyjąc w społeczeństwie, mimo koniecznego wysiłku, należy się do społeczeństwa zbliżyć. Rodzi się więc problem kształtowania osobowości tych ludzi. W tradycyjnie pojmowanym procesie rehabilitacji zakłada się stosunkowo małe uczestnictwo osoby usprawnianej, nie dając jej do końca możliwości decydowania o sobie. Instruktorzy Centrum Niezależnego Życia starają się, aby koledzy z podobnym rodzajem dysfunkcji, będący w podobnej sytuacji życiowej zdawali sobie sprawę z tego, że usprawnianie we wszystkich płaszczyznach jest ich sprawą i oni ponoszą odpowiedzialność za uzyskane wyniki. Centrum Niezależnego Życia powstało z myślą o osobach z uszkodzeniami aparatu ruchu, głównie po urazie rdzenia kręgowego, poruszających się na wózkach inwalidzkich na skutek doznanych wypadków, urazów lub chorób przewlekłych. Proponowany przez Centrum Niezależnego Życia proces usprawniania przebiega w trzech etapach: informacyjnym, usprawniania na specjalistycznym obozie rehabilitacyjnym oraz tworzenia lokalnych grup terenowych.

Zajęcia terapeutyczne realizowane w Centrum Niezależnego Życia nie mieszczą się w oficjalnym modelu rehabilitacji, tym bardziej ważne jest, aby na licznych kongresach, konferencjach, targach itp., pracownicy naukowcy, lekarze, terapeuci, pedagodzy rewalidacji stwierdzili, że dzięki aktywnej rehabilitacji pacjenci osiągają świetne wyniki, pozwalające na uzyskanie niezależności życiowej. O ile medycyna potrafi uratować

życie człowiekowi po ciężkim urazie, o tyle potem pozostawia go bardzo bezradnym. Wiele osób jest zbyt późno zaopatrywanych w odpowiedni sprzęt ortopedyczny, często osoby z nietrzymaniem moczu nie otrzymują informacji o tym, że istnieje i przysługuje im zaopatrzenie urologiczne, a to nie pozwala zaadaptować się w środowisku, w związku z czym często występuje lęk przed opuszczeniem szpitala czy w późniejszym okresie domu. W rewalidacji osób z niepełnosprawnościami jednym z bardziej istotnych elementów jest przygotowanie do założenia rodziny. Uświadomienie osobom po urazie rdzenia kręgowego, że mają prawo i możliwości założenia rodziny, a także posiadania potomstwa jest jednym z podstawowych zadań ich rewalidacji, podczas gdy w Polsce w ogromnej ilości szpitali o tym się nie mówi. Brak jest także jakiegokolwiek terapii rodziny i informacji o sytuacji formalno - prawnej człowieka po wypadku, urazie, przewlekłej chorobie, o tym co mu przysługuje i jakie obowiązują procedury. Prawidłowe zaopatrzenie w sprzęt ortopedyczny umożliwi szybszy proces usprawniania, umiejętnie dobrany wózek inwalidzki wyeliminuje do minimum możliwość powstania odleżyn, skostnień, przykurczów, a uniknięcie potrzeby ich leczenia zapobiegnie licznym depresjom, frustracjom, nerwicom i uzależnieniom. Uwzględniając współczesne tendencje w rehabilitacji, należy pamiętać, że człowiek z niepełnosprawnością nie powinien być przedmiotem, a podmiotem oddziaływań i jego zdanie jest znaczące zwłaszcza w sprawach, które jego w sposób bezpośredni i pośredni dotyczą.

Obecnie w Centrum realizowany jest program Centrum Niezależnego Życia i Aktywnej Rehabilitacji, w ramach którego prowadzone są dwa zadania:

Zadanie nr 1 - Prowadzenie poradnictwa psychologicznego, społeczno-prawnego oraz udzielanie informacji na temat przysługujących uprawnień, dostępnych usług, sprzętu rehabilitacyjnego i pomocy technicznej dla osób niepełnosprawnych. W ramach tego zadania prowadzona jest również Wypożyczalnia Sprzętu Rehabilitacyjnego i Urządzeń Pomocniczych. Sprzęt jest udżyczany nieodpłatnie, jedynym warunkiem jest posiadanie aktualnego orzeczenia o stopniu niepełnosprawności.

Zadanie nr 2 - Obozy Aktywnej Rehabilitacji - prowadzenie grupowych i indywidualnych zajęć, które mają na celu nabywanie, rozwijanie i podtrzymywanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego funkcjonowania osób niepełnosprawnych.

Obydwa zadania dofinansowane są ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w ramach zadania zleconego - konkurs nr V.

Jerzy Szymański

